

Bc. Karolína Kobrová

Masaryk Univerzity

Student of Security and Strategic studies

e-mail: karolkobr@seznam.cz, 496805@mail.muni.cz

Orcid ID: 0009-0005-8934-9384

Bc. Petr Hošek

Masaryk Univerzity

Student of Security and Strategic studies

e-mail: petr.hosek.hp@gmail.com, 471618@mail.muni.cz

Orcid/ResearchedID: 0009-0006-7051-9010

Problémy deradikalizačních programů ve Spojeném království

The Challenges of Deradicalisation Programmes in the UK

Abstrakt

Tento článek se zabývá problémy, které představují nebo mohou představovat extrémisté – ti, kteří prošli deradikalizačními programy nebo ti, kteří do nich byli pouze navrženi nebo jejich součástí nikdy nebyli. Nejdříve je popsána strategie CONTEST, přesněji také program Prevent. V další části je popsáno pět případů útoků extremistů na jejich základě jsou poté identifikovány nedostatky programu Prevent a hrozby a problémy, které tyto extrémisté představují.

Klíčová slova: Radikalizace, de-radikalizační programy, extremistické ideologie, extremismus, terorismus, teroristická recidiva.

Abstrakt

This article looks at the problems that are or may be presented by extremists – those who have gone through de-radicalisation programmes and those who have only been proposed for or have never been part of them. First, the CONTEST strategy is described, more precisely its Prevent programme. In the next section, four cases of attacks by extremists are described, on the basis of which the shortcomings of the Prevent programme and the threats and problems posed by these extremists are identified.

Keywords: Radicalisation, deradicalisation programmes, extremist ideologies, extremism, terrorism, terrorist recidivism.

Úvod

Britská vláda definuje extremismus jako hlasitý nebo aktivní odpor k základním britským hodnotám, včetně demokracie, právního státu, individuální svobody a vzájemného respektu a tolerance různých vyznání a přesvědčení. Do této definice

extremismu zařazuje také výzvy k smrti příslušníků ozbrojených sil, ať už v Británii nebo v zámoří.¹ Extremismus může nabývat mnoha podob, například pravicový (sympatizující s nacistickými nebo fašistickými myšlenkami), levicový (sympatizující s komunistickými nebo anarchickými myšlenkami), náboženský, ekologický a další. Extremismus v jakékoli formě představuje velkou hrozbu pro společnost a její celkovou bezpečnost, nicméně je od společnosti neoddělitelný. Jen ve Spojeném království proběhlo v minulých několika letech mnoho útoků spojených s extremistickou ideologií. Dle statistik vlády Velké Británie bylo do června roku 2022 zatčeno 203 lidí za činnost související s terorismem, což je nárůst o 11 % oproti přechozím dvanácti měsícům.² Ve Velké Británii existuje několik programů, které pomáhají těmto extremistům a lidem, kteří jsou náchylní k extremismu, odpoutat se od této ideologie a začlenit se zpět do společnosti. Jen v roce 2020 bylo do těchto programů navrženo 4195 lidí.³ Stěžejní pro úspěšnou deradikalizaci je kvalita a důslednost těchto programů.

Přelomovým bodem, který odstartoval vývoj programů proti násilnému extremismu a programů deradikalizace a disengagement do současné podoby, byly teroristické útoky z 11. září 2001 a v dalších letech i útoky v Evropě. Klíčovou proměnnou pak bylo to, že na útocích se přímo podíleli jedinci, kteří se radikalizovali v zemích, ve kterých čin spáchali. Přelomem v dalším vývoji bylo vypuknutí války v Sýrii v roce 2011. Kvůli navracejícím se bývalým bojovníkům začal být kladen důraz více na programy s cílem reintegrace. S tímto typem programů měly některé státy zkušenosti například s reintegrací bývalých extremistů a guerillových bojovníků z hnutí jako IRA (Irská republikánská armáda), ETA (Baskicko a jeho svoboda) nebo FARC (Revoluční ozbrojené síly Kolumbie). Problém, který bývalí bojovníci vracející se do Evropy především ze Sýrie a Iráku představovali byl, že mohli lehce šířit svou násilnou ideologii ve věznicích, pokud bylo dostatek důkazů k jejich uvěznění. Jestliže nebylo jejich uvěznění možné, mohli se dále radikalizovat, plánovat útoky a představovat tak spící hrozbu. Na tyto jedince byly cíleny deradikalizační programy a programy brzkého zásahu⁴. Velká Británie a Dánsko byly jedny z prvních Evropských zemí, které začaly mezi lety 2005 a 2007 experimentovat s deradikalizačními politikami. Po propuknutí války v Sýrii byla představena druhá verze Prevent strategie, která do té doby nedosahovala uspokojivých výsledků.⁵

Evropské programy proti radikalizaci doprovází řada problémů. Jedním z hlavních je rozdílnost extremistických ideologií (muslimské, levicové, pravicové, anarchistické a další), kvůli kterým se nedaří vytvořit jednotný a univerzální rámec, podle kterého by měla probíhat deradikalizace. To navíc není problém jen v rámci různých ideologií, ale i jednotlivců, stejný postup tedy nemusí být aplikovatelný

¹ Prevent duty guidance. Great Britain: HM Government. 2015.

² "Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, and stop and search, Great Britain, quarterly update to June 2022". GOV.UK. 26. 9. 2022.

³ "Individuals referred to and supported through the Prevent Programme, England and Wales, April 2020 to March 2021". GOV.UK. 18. 11. 2021.

⁴ KOEHLER, Daniel. "Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism". Routledge, Taylor & Francis Group. 2017.

⁵ EI-SAID, Hamed. „Deradicalization: Experiences in Europe and the Arab World“. The European Institute of the Mediterranean. No Date.

na širokou škálu případů. V rámci existujících programů je taktéž problém s terminologickou nejednoznačností, kdy bývají některé pojmy často zaměňovány a neexistuje univerzální shoda na jedné definici pro klíčové pojmy jako je terorismus, nebo právě deradikalizace. Evropské programy se silně inspirovaly u zemích Blízkého východu, které se staly průkopníky v programech pro deradikalizaci zajatých teroristů nebo povstalců. Zde se ovšem ukazuje význam kulturního kontextu mezi Evropskými zeměmi a těmi muslimskými, kdy se nedaří replikovat výsledky, kterých tyto programy dosahují v muslimských zemích.⁶ Existuje jen velice málo důkazů o efektivitě nastavené politiky a praxe v rámci Evropských deradikalizačních programů. Ačkoliv vznikají výzkumy zaměřené na jejich hodnocení, mají jen velmi omezené množství dat, ze kterých mohou vycházet. Obecně je problémem absence hlubšího porozumění procesu deradikalizace a absence základního výzkumu v této oblasti.⁷

Strategie Prevent byla v tomto článku vybrána z toho důvodu, že je v posledních několika letech terčem kritiky – jak z pohledu efektivnosti, tak i z pohledu své činnosti a zaměření. Všech pět zmiňovaných a popisovaných případů souvisí s touto strategií. Útočníci ve všech případech byli v jednom časovém období buď začleněni přímo do této strategie, nebo do ní byli pouze navrženi, ale další kroky v jejich případech v programu nebyly provedeny.

Teoreticko metodologická část

Spojené království Velké Británie a Severního Irska odsuzuje a bude bojovat proti terorismu všeho druhu, ať už je založen na islamistických, krajně pravicových nebo jakýchkoli jiných extremistických ideologiích. Nebudeme tolerovat extremistickou aktivitu jakéhokoli druhu, která vytváří prostředí pro radikalizaci jednotlivců a mohla by je přivést na cestu k terorismu.⁸

Definice extremismu byla již zmíněna v úvodní části, nicméně zbývá ještě vymezit několik pojmů. Násilný extremismus (violent extremism) znamená, že osoba nebo skupina používá strach, teror nebo násilí, aby se pokusila dosáhnout změny.⁹

Zákon o terorismu z roku 2000 definuje terorismus, jak ve Spojeném království, tak mimo něj, jako použití nebo hrozbu jedné nebo více akcí (např. vážné násilí vůči osobě; vážné škody na majetku; ohrožení života osoby atd.), a pokud jsou určeny k ovlivnění vlády nebo mezinárodní vládní organizace nebo k zastrašení veřejnosti. Použití nebo ohrožení musí být také za účelem prosazení politické, náboženské, rasové nebo ideologické věci.¹⁰

Rozdíl mezi extremismem a terorismem je v tom, že teroristé používají sílu a jiné násilné aktivity k prosazení svých cílů, zatímco extremističtí nemusí být násilní. Mezi nimi ale stojí násilný extremismus, který k prosazování svých extrémních ideologií či změny používá násilí. Násilní extremističtí také mohou podporovat

⁶ CLUTTERBUCK, Lindsay. "Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits". Middle East Institute. 10. 6. 2015.

⁷ European Crime Prevention Network. „Radicalization and Violence Extremism“. 2019.

⁸ HM Government. Tackling extremism in the UK: Report from the Prime Minister's Task Force on Tackling Radicalisation and Extremism. 2013, s. 1.

⁹ "Violent extremism and radicalisation". Bristol City Council. No Date.

¹⁰ "Terrorism". The Crown Prosecution Service. No Date.

teroristické aktivity a používat je k prosazení svých ideologií. Zároveň také extremisté mohou být náchylnější k „zatažení“ do terorismu kvůli svým myšlenkám a ideologiím. Právě proto je například ve Strategii boje proti extremismu¹¹ zmíněn i terorismus. Také pojmy násilný extremismus a terorismus se používají zaměnitelně, ale první z nich je často širší a může zahrnovat extrémně pravicové skupiny, které nejsou vždy považovány za teroristické.¹² Pojmy extremismus a terorismus jsou neoddělitelné, dalo by se říci, že extremismus je základem terorismu. Extremismus je ideologický i duševní postoj člověka k páchání teroristických činů a počínaje extremismem se člověk posouvá k terorismu. Terorismus je rovněž považován za extrémní formu extremistické činnosti, realizovanou i v politické sféře a projevující se násilnými činy. Uvážíme-li pak tyto jevy z hlediska jejich struktury, je extremismus hlavní „vnitřní náplní“, zatímco terorismus je vnějším projevem tohoto jevu.¹³ Další výzkumy zabývající se tímto tématem viz poznámka pod čarou.¹⁴

Pojem radikalizace je velmi nejednoznačný. Neexistuje jediný model radikalizace: proces je jedinečný pro každého jednotlivce. Pro radikalizaci založené na ideologii obecně existují tři prvky: zranitelná osoba (dítě, mladý člověk nebo dospělý může být zranitelný různými způsoby, což je může činit náchylnějšími k řadě věcí, např. zatažení do extremismu) bude seznámena s extremistickou ideologií typicky extremistickým jedincem, který při absenci ochranných faktorů, jako je podpůrná síť rodiny a přátel nebo naplňující práce, přitahuje zranitelné jedince stále blíže k extremismu.¹⁵ Radikalizační diskurzy vytvořily relativně úzkou konceptualizaci tohoto termínu a zároveň měly tyto diskurzy dopad na veřejnou a sociální politiku.¹⁶ Také spolupráce různých organizací je v této oblasti nejednoduchá (jak je zmíněno v případových studiích níže).

I význam radikalizace je nejednoznačný a všechny hlavní kontroverze a debaty jsou spojeny se stejnou inherentní nejednoznačností. Hlavní koncepční zlomová linie je mezi představami radikalizace, které zdůrazňují extremistické přesvědčení (kognitivní radikalizace), a těmi, které se zaměřují na extremistické chování (behaviorální radikalizace). Tyto dva proudy v podstatě odpovídají na otázky, proč a jak. U kognitivní radikalizace existuje předpoklad, že extremistické myšlenky mohou vést k extremistickému násilí, ale také že extremistické myšlenky samy o sobě jsou vnímány jako problematické a potenciálně nebezpečné. Behaviorální radikalizace

¹¹ Pdf dostupné z:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/470088/51859_Cm9148_Accessible.pdf

¹² A New Approach? Deradicalization Programs and Counterterrorism. 2010. New York: International Peace Institute. s. 2

¹³ BAISAGATOVAA, Diana B.; SAKEN, T.; KEMELBEKOV, Diana A. Smagulovaa, and Aigul S. KOZHAMBERDIYEVA. "Correlation of concepts "extremism" and "terrorism" in countering the financing of terrorism and extremism", s. 5909-11.

¹⁴ Další výzkumy zabývající se tímto tématem: Violent-extremism: An examination of a definitional dilemma (Jason-Leigh Striegher 2015); Researching Violent Extremism: The State of Play (J.M. Berger 2019); Towards Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism (Astrid Bötticher 2017); Violent Extremism (Andrew Glazzard & Martine Zeuthen 2016).

¹⁵ Counter-Extremism Strategy. London: HM Government. 2015.

¹⁶ SILVA, Derek M. D. Radicalisation: The Journey of a Concept Revisited. 2018, s. 1.

je spojena zejména s teroristickými činy a násilím.¹⁷ Nicméně v této oblasti nepanuje shoda a jednotlivé druhy jsou kritizovány.¹⁸

Termín deradikalizace je mylně používán jako široký, univerzální pojem, který zahrnuje jiné, odlišné, ale související metody a techniky zaměřené na snížení rizika společnosti z terorismu, včetně protiradikalizace (termín používaný k popisu metody k zastavení nebo kontrole radikalizace v procesu, když k ní dochází) a antiradikalizace (termín používaný k popisu metod k „odvrácení“ od radikalizace a její prevenci ještě než k ní dojde). V obou těchto případech nejen, že se jednotlivec ještě nezapletl do terorismu, ale ani samotný proces radikalizace nemusel být dokončen nebo dokonce ještě vážně zahájen. Nicméně předpona „de“ v deradikalizaci implikuje, že jde o proces, který lze aplikovat pouze na jednotlivce nebo skupiny poté, co k radikalizaci došlo.¹⁹

Deradikalizace by se tedy měla spíše zaměřovat na proces dobrovolného nebo jiného odvrácení člověka od jeho extrémních názorů a odpojení (disengagement) zase na proces přesunu člověka od aktivit jeho extrémní skupiny, aniž by to nutně deradikalizovalo tuto osobu nebo změnilo jeho názory.²⁰ Odpojení se týká změny chování, jako je opuštění skupiny nebo změna role v ní. Nevyžaduje změnu hodnot nebo ideálů, ale vyžaduje vzdání se cíle dosáhnout změny násilím. Deradikalizace však implikuje kognitivní posun, zásadní změnu v chápání ideologie i myšlenek.²¹

Oba tyto přístupy by měly být v praxi kombinovány, aby bylo dosaženo co nejlepších a nejefektivnějších výsledků. Ale celkový proces deradikalizace i odpojení je velmi složitý. Jeho výsledky – „úspěch nebo neúspěch“ – závisí na širším kontextu, ve kterém byl realizován. Země, kde se programy odehrávají, a společensko-politické normy této země jsou klíčovými kontextovými prvky. Ignorování kontextu a soustředění se pouze na mechaniku programu znesnadní posouzení jeho úspěchu.²²

Proces rehabilitace extremistů

Rehabilitace extremistů je komplexní proces v ideálním případě vedoucí k tomu, že rehabilitovaná osoba dojde k sebeurčení a soběstačnému životu v demokratické společnosti, aniž by se hlásila k extremistickým názorům nebo se účastnila aktivit spojených s extremismem. Podle Radicalisation Awareness Network (RAN) celý proces stojí na dílčích procesech, kterými jsou deradikalizace, integrace a stabilizace. Za tímto účelem jsou navrženy takzvané deradicalization and disengagement programy.²³

¹⁷ NEUMANN, Peter R. "The Trouble with Radicalization." 2013, s. 873, 880, 885-7.

¹⁸ ad. 5.

¹⁹ CLUTTERBUCK, Lindsay. "Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits". Middle East Institute. 10. 6. 2015.

²⁰ A New Approach? Deradicalization Programs and Counterterrorism. 2010. New York: International Peace Institute. s. 2.

²¹ FINK, Naureen Chowdhury and Ellie B. HEARNE. 2008. *Beyond Terrorism: Deradicalization and Disengagement from Violent Extremism*. New York: International Peace Institute, s. 3.

²² CLUTTERBUCK, Lindsay. "Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits". Middle East Institute. 10. 6. 2015.

²³ + Radicalisation Awareness Network. 2020.

V rámci extremistických skupin vzniká společná vize světa, v níž jsou identifikovány konkrétní postavy a aktéři, jejichž činům je přikládán určitý význam, a jsou hodnoceny na základě hodnot nastavených příslušnou ideologií. Tímto vznikají takzvané "smyšlené světy", které lze zasadit do různých prostředí.²⁴ Deradikalizační proces je ovlivňován tzv. push a pull faktory, jež představují podněty řídicí proces transformace jedince. Tyto faktory jsou primárně spojeny s vysvětlením procesu radikalizace. Podobně se ovšem dá koncept aplikovat na deradikalizaci a disengagement. Push faktory mají svůj původ mimo daného jednotlivce a v procesu deradikalizace tlačí jedince od extremistické skupiny, ve které je členem. Jedná se o vnější stresové působení, které může způsobit například vyhoření, deziluzi, ztrátu víry ve správnost jejich jednání a neschopnost nadále podporovat myšlenky této skupiny. Pull faktory mohou souviset s věkem a časem stráveným v rámci extremistické skupiny. Jsou více spojeny s konkrétními jednotlivci, kteří v průběhu času mohou pochybovat o výhodnosti svého členství v extremistické skupině. Pull faktory lákají jedince do konvenčnějších sociálních rolí, příkladem může být touha navázat rodinné vztahy, v důsledku čehož se snižuje jeho zapojení do aktivit spojených s násilným extremismem. Jedinec může postupně získat vzdělávací nebo pracovní ambice, které vedou k jeho následnému odpojení od extremistické skupiny.²⁵

Pro podporu deradikalizačního procesu vznikají různé programy, které mají radikalizaci předcházet nebo pomáhat s deradikalizací extremistů. Do značné míry jsou ovšem založeny na předpokladu, že se bude osoba chtít na své deradikalizaci podílet. K deradikalizaci osob, které se podílely například na terorismu, je zapotřebí zjistit nejen jak se radikalizovaly, ale také zda může být proces zvrácen a jak mohou státem vedené iniciativy pomoci k zajištění toho, že se teroristé, kteří tímto programem projdou, vyhnou dalším kriminálním aktivitám.²⁶

Kompletní rehabilitace se v praxi dosáhne málokdy. Častější jsou případy, kdy dojde k odpojení jedince a přerušení jeho vazeb na extremistické hnutí. Nedojde však ke kompletní deradikalizaci. Jedinec je tedy reintegrovan zpět do společnosti, nedochází ovšem k jeho vnitřnímu odpoutání od extrémistické ideologie. Odborníci se štěpí v otázce, zda by měly být programy zaměřeny na ideologickou změnu jakožto měřitel úspěchu, nebo jako cíl. Jedna strana argumentuje, že odpoutání by mohlo být lépe proveditelné, levnější a efektivnější než kompletní deradikalizace. Jejich oponenti naopak tvrdí, že odpoutání od ideologie je klíčový předpoklad, který pokud nebude splněn, může docházet k další recidivě.²⁷

Deradikalizace je dlouhý a složitý proces. Veřejnost a politická reprezentace však tlačí na prezentování okamžitých výsledků. Kvůli tomuto tlaku se může účinnost

²⁴ HORGAN, John; ALTIER, Mary Beth; SHORTLAND, Neil & Max TAYLOR. (2017). "Walking away: the disengagement and de-radicalization of a violent right-wing extremist, Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression". s. 63.

²⁵ CHERNEY, Adrian; PUTRA, Idhamsyah E.; PUTERA, Vici Sofianna; FAJAR, Erikha & Magrie, Muhammad FAISAL. "The push and pull of radicalization and extremist disengagement: The application of criminological theory to Indonesian and Australian cases of radicalization". Journal of Criminology. 30. 7. 2021.

²⁶ CHIB, Eeshita. "The effectiveness of deradicalisation programmes". Observer Research Foundation. 10. 4. 2020.

²⁷ KOEHLER, Daniel. "Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism". Routledge, Taylor & Francis Group. 2017.

deradikalizačních programů snižovat. Obzvláště postoj veřejnosti je důležitý, jelikož tento typ programů se často snaží o reintegraci jedince do společnosti. Pokud však společnost zaujímá proti bývalým extrémistům tvrdý postoj, celý proces se zpomaluje a jedinec může být odstrčen na okraj společnosti a opět se vnitřně radikalizovat.²⁸

Program Prevent

Programy pro práci s extrémisty jsou ve Velké Británii založeny na protiteroristické strategii CONTEST 3.0 z roku 2018. Tato strategie je do značné míry reakcí na teroristické útoky v Manchesteru a Londýně, které se odehrály v roce 2017. Zakládá se na 4 pilířích Prevent, Pursue, Protect a Prepare, neboli prevence, vyhledávání, ochrana a připravenost. Pro tuto práci je nejdůležitější především pilíř Prevent, který se zaměřuje na ochranu a podporu zranitelných jedinců, aby se předcházelo jejich radikalizaci a následné účasti nebo podpoře terorismu. Má také rozšířit podporu rehabilitace a odpoutání těch, kteří se už jednou terorismu účastnili.

Cíle CONTESTu jsou například řešit příčiny radikalizace a odpovídat na ideologickou výzvu terorismu nebo umožnit těm, kteří se již zapojili do terorismu, jejich odpojení a rehabilitaci.

Těchto cílů chce Prevent dosáhnout například pomocí např. rozšířením Desistance and Disengagement programu (dále DDP) nebo zaměřením se na online aktivity a prevenci šíření teroristického materiálu a vybudování silného protiteroristického narativu.

Neexistuje jeden socio-demografický profil teroristy. Radikalizace jedinců a jejich případná účast na terorismu má různé důvody a cesty, kterými se do tohoto bodu dostali. K radikalizaci a případnému terorismu vede mnoho faktorů, které působí v pozadí života jedince. Jsou to různé okolnosti, které mohou nastat, ovlivňují jeho osobní život a zvyšují tak náchylnost podlehnout extremistickým ideologiím.

Všechny aspekty práce příslušných institucí v rámci Preventu mají být monitorovány a hodnoceny a na základě toho má probíhat další rozvoj programů. Výsledky mají být diskutovány s akademickou obcí a experty jak z Velké Británie, tak i ze zahraničí. Dále je udržován kontakt s výzkumníky a různými organizacemi, pro posouzení a lepšímu porozumění funkčnosti programu v komunitách.

Čím dál větší důraz se klade také na sledování aktivit v online prostoru, které jsou využívány k cílené radikalizaci a verbování nových podporovatelů teroristických skupin. Pro narušení těchto radikalizačních procesů se pracuje na podpoře projektů v lokálních komunitách v rámci škol, zaměstnání a rodin za účelem vybudování povědomí a odolnosti vůči nebezpečí radikalizace, šíření narativů, propagandě a vzdělávání o tom, jak postupovat v případě, že se v jejich okolí někdo radikalizuje.

Na základě zákona o boji proti terorismu je povinností různých institucí (místní úřady, zdravotnictví, školství atd.) ve veřejné sféře podílet se na Preventu. Tato povinnost má přispívat k identifikaci jedinců náchylných k radikalizaci a zranitelných vůči extremistickým ideologiím.

²⁸ CLUBB, Gordon., O'CONNOR, Ryan. "Understanding the effectiveness and desirability of de-radicalisation: How de-radicalisation is framed in The Daily Mail". *The British Journal of Politics and International Relations*. 2019, s. 349–366.

Policejní hraje klíčovou roli při zajišťování prevence radikalizace. Poskytuje specializovanou podporu a schopnosti řízení rizik. Prevent je začleněn do všech aspektů policejní práce. Má jedinečné postavení k tomu, aby aktivně omezovala radikalizační činnost, a to ve spolupráci s dalšími orgány.

Poté, pokud je jedinec vyhodnocen jako náchylný k radikalizaci, je mu nabídnuta možnost zapojit se do Chanell programu nebo Prevent Professionals Concerns (dále PPC). V rámci Chanell programu bude případ prověřen experty jako jsou lékaři, policisté a vzdělávací pracovníci a budou doporučeny individuální opatření, jak danému jedinci pomoci. Pomoc zajišťují například v oblastech zaměstnání, zdravotní péče, ideologického mentoringu. Účast v tomto programu je zcela dobrovolná a jedinec může kdykoliv odejít. V takovém případě jsou mu nabídnuty alternativy a je dále pod dohledem policie v případě rizika teroristických aktivit.²⁹

Rehabilitace extremistů v rámci Preventu

V rámci Preventu je v CONTESTU kladen důraz na budoucí zvyšování důležitosti rehabilitace extremistů. Cílem je snížit opětovné zapojení do terorismu těch, kteří do něj byli zapojeni již dříve. V této oblasti hraje hlavní roli DDP, který se snaží vláda neustále rozšiřovat a který se zaměřuje na rehabilitaci a reintegraci.

DDP je relativně nový program, který začal být používán v roce 2016. Prostřednictvím DDP je prováděna řada intenzivních intervencí a praktické podpory, navržených tak, aby se jedinci vypořádali s příčinami radikalizace i svými osobními problémy. Podpora zahrnuje mentoring, psychologickou podporu, teologické a ideologické poradenství.³⁰

Popis útoku

Manchester Arena Bomber

V roce 2017 Salman Abedi, rodák z Manchesteru lybijského původu, odpálil improvizované výbušné zařízení ve foyer Manchester Areny, když se koncert zpěvačky Ariany Grande chýlil ke konci.³¹ Bomba, kterou Abedi odpálil ve 22:31 a kterou ukrýval ve svém batohu, zabila 22 lidí a 100 dalších zranila. Mezi mrtvými byl i Salman Abedi.

Hashem Abedi, útočníkův mladší bratr, byl usvědčen z 22 vražd, jednoho pokusu o vraždu a spiknutí se svým bratrem za účelem způsobení výbuchu. Hashem svého bratra údajně povzbuzoval a pomáhal mu. Také mu pomohl získat součásti podomácku vyrobené bomby, prováděl experimenty s konstrukcí bomby, nakupoval šrouby a hřebíky, které pak měly sloužit jako šrapnely.³²

Abedi také prý před útokem několikrát řekl svým přátelům i rodině, že chce provést teroristický útok na veřejném místě, nikdo ho ale nebral vážně. Ve škole se Abedi od začátku choval špatně, byl extrémně hrubý, nadával učitelům, vynechával

²⁹ HM Government. CONTEST: "The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism". 2018.

³⁰ HM Government. CONTEST: "The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism". 2018.

³¹ GRIEVE, Dominic. „The 2017 Attacks: What needs to change?“. GovUK. 2018

³² GRIFFITH, Janelle. "Manchester Arena bomber's brother guilty of killing 22 at Ariana Grande concert". *NBC News*. 17. 5. 2020.

hodiny, odmítal se učit a jednou ukradl telefon prefektovi. V letech 2012, 2014 a 2017 byl zobrazen se zbraněmi před logy Brigády mučedníků ze 17. února islamistické milice. Spekulovalo se také o tom, že byl zradikalizován po pobytu v Libyi v roce 2011.³³

Již tři roky před útokem byl Abedi krátce vyšetřován MI5,³⁴ protože jeho jméno, fotografie a telefonní číslo byly nalezeny ve spojení s vyšetřováním podezřelého teroristy Abdalraoufa Abdallaha. Bylo zjištěno, že Abedi si v listopadu 2014 vyměnil s Abdallahem asi 1300 textových zpráv. V jedné zprávě Abedi napsal: „Při Alláhu... každý den, při každém pokleknutí žádám svého Pána o mučednickou smrt.“. Abedi také popsal nevěřící jako „psy“ a „kuffary“.³⁵ Tyto informace ale nebyly nikdy předány k dalšímu vyšetřování, protože byly posouzeny tak, že se pravděpodobně týkaly neteroristické kriminality.³⁶ Abedi také několikrát navštívil Abdallaha ve vězení, avšak MI5 nepodnikla žádné následné kroky, a to i přes to, že Abedi byl osoba, která byla náchylnější k extremismu. Abedi byl MI5 znám od roku 2014, nicméně nebyl ani jednou zvažován pro postoupení do programu Prevent.³⁷

Následující den se ISIS³⁸ přihlásil k odpovědnosti za útok a nazval Abediho „vojákem chalífátu“. Vyšetřování odhalilo, že ačkoli Abedi nebyl součástí sítě, měl vazby na jiné známé teroristy, a že ostatní věděli o jeho plánu provést teroristický útok. Úřady také tvrdily, že Abedi měl spojení s Raphaellem Hosteym, náborářem ISIS, který byl údajně zabit v Sýrii.³⁹

Parsons Green Attack

Ve stejný rok v září Londýn zasáhl obdobný útok. Osmnáctiletý iránský mladík Ahmed Hassan ve svém domově v Sunbury sestavil bombu, kterou poté zanechal v okresním příměstském vlaku, a která explodovala okolo půl deváté ráno ve stanici Parsons Green. 23 lidí bylo popáleno a 28 lidí utrpělo zranění, když davy začaly chaoticky opouštět vlak. Hassan opustil vlak stanici před výbuchem⁴⁰. Poté se dal na útěk: nejprve cestoval do západního Londýna až nakonec druhý den ráno okolo sedmé hodiny dorazil do Port of Dover, a kde ho místní policie vzala do vazby. Mezitím, co byl Hassan na útěku, policie našla v odpadcích jeho telefon a byla schopná ho nalézt

³³ GARDHAM, Duncan. "Salman Abedi: Manchester Arena bomber 'talked about killing in a public space for years', inquiry hears". *Sky News*. 15. 2. 2022.

GARDHAM, Duncan. "Manchester Arena attack: Bomber Salman Abedi was 'badly behaved' and 'extremely rude' at school, headteacher tells inquiry". *Sky News*. 7. 12. 2021a.

GARDHAM, Duncan. "Manchester Arena inquiry: Bomber Salman Abedi had 'royal flush' of radicalising influences, inquiry hears". *Sky News*. 9. 12. 2021b.

"Manchester Arena bombed during Ariana Grande concert". *History*. 18. 5. 2018.

³⁴ Military Intelligence, Section 5 - kontrarozvědka a bezpečnostní agentura Spojeného království.

³⁵ Hanlivý arabský výraz pro nevěřící.

³⁶ HALLIDAY, Josh. "Police had intel on Manchester Arena bomber years before attack, inquiry told". *The Guardian*. 14. 2. 2022.

³⁷ The 2017 Attacks: What needs to change? Westminster, Manchester Arena, London Bridge, Finsbury Park, Parsons Green. No Date. Intelligence and Security Committee of Parliament. s. 2.

³⁸ Islámský stát v Iráku a Sýrii.

³⁹ "Salman Abedi". Counter Extremism Project. No Date.

⁴⁰ "Parsons Green attack: Iraqi teenager convicted over Tube bomb". BBC. 6. 3. 2018.

pomocí kamer nedaleko platebního automatu v Ashfordu. Fotografie útočníka pak policie rozeslala všem policejním oddělením v zemi. Díky tomu se podařilo policistům v Doveru Hassana identifikovat.⁴¹

Hassanova bomba, vyrobená ze 400 gramů trhaviny TATP,⁴² byla zabalená v batohu s dvěma kilogramy šroubováků, nožů, matic a šroubů. Velitel metropolitní policie řekl, že to bylo pouze štěstí, že bomba nevybuchla úplně, jinak by se jednalo o fatálnější výbuch.⁴³

V roce 2018 byl Ahmed Hassan shledán vinným z pokusu o vraždu a odsouzen na doživotí.⁴⁴

Hassan přišel do Anglie v roce 2015 jako dětský žadatel o azyl a tvrdil imigračním úředníkům, že byl připravován a cvičen k zabíjení skupinou Islámský stát. Ze začátku nedostal podporu pro deradikalizaci z vládního programu Prevent a to z toho důvodu, že úředník místního programu Prevent řekl, že není důvod k obavám. Jedním z varovných signálů měla být již výpověď Hassanovi učitelky, která o něm řekla, že byl neuvěřitelně konfliktní, vyděšený a zmatený.⁴⁵

O několik týdnů později porota programu Prevent usoudila, že případ tohoto teenagera je vážný. Stal se tedy jedním z 380 lidí, kteří se ten rok dostali do deradikalizačního schématu programu Prevent jménem Channel. V tomto programu je zahrnut intenzivní mentoring od zkušeného specialisty. Jenže toto nebyl případ Ahmeda Hassana, protože Ministerstvo vnitra nebylo požádáno, aby poskytlo schváleného specialistu. Proč, to není jasné.⁴⁶ V době, kdy Hassan zahájil svůj útok, program Channel zvažoval uzavření jeho případu v programu.⁴⁷

London Bridge Attack

Na konci listopadu roku 2019 proběhl v Londýně teroristický útok poblíž London Bridge. Za tímto útokem stál 28letý obyvatel Staffordshiru Usman Khan, který nožem usmrtil dva lidi a další tři zranil. Útočník měl na sobě také falešnou vestu s výbušninou. Nakonec byl zastřelen zasahující policií.⁴⁸ Nejdříve se Khan účastnil akce pořádané Cambridge University v rámci programu, kterého byl součástí. Jeho dvě oběti byly právě lektoři tohoto programu – Jack Merritt a Saskia Jones.⁴⁹

⁴¹ PRICE, Rob. "Here's every way the London Tube bomber tried to cover his tracks – and failed". *Business Insider*. 17. 3. 2018.

⁴² Peroxid acetonu – triaceton triperoxid – velmi nebezpečná třaskavina.

⁴³ "Parsons Green attack: Iraqi teenager convicted over Tube bomb". *BBC*. 6. 3. 2018.

⁴⁴ CORCORAN, Kieran. "The Parsons Green Tube bomber has been found guilty of attempted murder". *Insider*. 16. 3. 2018.

⁴⁵ "Parsons Green attack: Iraqi teenager convicted over Tube bomb". *BBC*. 6. 3. 2018.

Harrison, Emma, and Gaetan Portal. "Parsons Green attack: The Iraqi fantasist who wanted attention". *BBC*. 16.5.2018.

⁴⁶ "Parsons Green attack: Iraqi teenager convicted over Tube bomb". *BBC*. 6. 3. 2018.

⁴⁷ GRIEVE, Dominic. „The 2017 Attacks: What needs to change?“.

⁴⁸ Baker, Sinéad, Michelle Mark, and Sarah Gray. "2 victims were killed and police fatally shot a man wearing a hoax explosive vest in a terrorist attack at London Bridge". *Insider*. 30. 11. 2019.

⁴⁹ DETTMER, Jamie. "Terror Attack Has Britons Questioning De-Radicalization Effort". *VOA*. 2. 12. 2019.

Khan byl v roce 2010 zatčen za terorismus a o dva roky později odsouzen za účast na plánování vytvoření teroristických výcvikových táborů v Pákistánu a za účast na spiknutí s cílem zaútočit na několik londýnských cílů. Tehdy byl odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu neurčitou. Khan po dobu výkonu svého trestu participoval v procesech deradikalizace a rehabilitace a požádal o vstup do intenzivnějšího programu, ale neuspěl.⁵⁰ Po odpykání ani ne poloviny trestu byl Khan v roce 2018 propuštěn, s několika prvky bezpečnostní ochrany: zákaz setkávání s určitými osobami, zákaz zařízení připojených na internet, omezení pohybu, schůzky s jeho probačním úředníkem a sledování MI5. Účastnil se také Desistance and Disengagement Program. Problém v tomto případě představovalo neprovedení hodnocení rizik, které Khan představoval a mohl představovat, Radou pro podmíněný propuštění. Přitom zákon nedovoluje, aby byl vězeň bez tohoto hodnocení propuštěn.⁵¹

Nejdříve se zdálo, že dělá v programu pokroky směrem k deradikalizaci a že může být považován za vzor „ukázkového“ účastníka. Jenže po listopadových událostech na London Bridge se ukázalo, že tyto domněnky nebyly pravdivé. Někteří odborníci na trestní soudnictví tvrdí, že Khan dobře obelhal tento program i rehabilitační systém, aby zajistil své propuštění a přesvědčil své probační úředníky, aby mu umožnili cestovat bez dozoru z jeho domova do Londýna právě na akci, kde zabil dva rehabilitační učitele. Po tomto incidentu byla také prověřována účinnost a kvalita takovýchto programů i nedostatek finančních zdrojů pro tyto programy.⁵²

Streatham Attack

Další útok spáchal 2. 2. 2020 Sudesh Amman, dvacetiletý mladík z Harrow, v londýnském Streathamu poté, co si odpykal polovinu trestu odnětí svobody v délce tří let a čtyř měsíců za pokus o teroristický útok. Amman okolo druhé hodiny odpolední vstoupil do obchodu Low Price Store na ulici Streatham High Road, kde pobodal dva lidi. Poté z obchodu odešel a na ulici pobodal další ženu. Žádná z obětí nezemřela. Amman byl zastřelen policistou v civilu, který ho od jeho propuštění z vězení sledoval. Policie také potvrdila, že měl na sobě falešné výbušné zařízení. Tento útok byl policií označen za teroristický incident související s islamisty.⁵³

Do pozornosti protiteroristické policie se dostal v dubnu 2018, když nizozemský blogger upozornil policisty na příspěvky v aplikaci pro zasílání zpráv Telegram. Příspěvek obsahoval fotografii zobrazující nůž spolu se dvěma střelnými zbraněmi na vlajce Shahady⁵⁴ spolu s arabskými slovy: „Ozbrojen a připraven 3. dubna“. Jinde psal o tom, že přemýšlel o provedení teroristického útoku v severním Londýně. Ve zprávách pro svou přítelkyni také uvedl, že slíbil věrnost Islámskému státu a přeje si provést útoky kyselinou.⁵⁵ Nakonec byl uznán vinným z držení teroristických dokumentů

⁵⁰ Pravděpodobně z důvodu dlouhé čekací doby.

⁵¹ GREER, Steven. „Deradicalisation and the London Bridge attack“. Counter Terror Business: Delivering key strategies to combat terrorism. 5. 12. 2019.

⁵² DETTMER, Jamie. „Terror Attack Has Britons Questioning De-Radicalization Effort“. VOA. 2. 12. 2019.

⁵³ „Streatham attacker had been released from jail“. BBC. 2. 2. 2020.

⁵⁴ Shahada (shahadah) je arabský výraz pro vyznání víry v jednoho Boha (Alláha) a Jeho posla (Islamic Relief n.d.).

⁵⁵ De SIMONE, Daniel. „Sudesh Amman: Who was the Streatham attacker?“ BBC. 3. 2. 2020.

a jejich šíření. Odsouzení vyústilo ve 40měsíční trest odnětí svobody, ale Ammán byl v polovině propuštěn. Po celou dobu ve vězení neprojevil žádné známky toho, že by se stal méně radikálním. Spojil se s dalšími významnými teroristickými vězni, včetně Hashema Abediho, bratra atentátníka z Manchesteru, Ahmeda Hassana, atentátníka z Parsons Green, a Abdully Ahmeda Aliho, vůdce spiknutí Al-Káidy. V době, kdy byl ve vězení se našel i ručně psaný slib věrnosti Abu Bakr Al-Baghdadimu, vůdci skupiny Islámský stát. Také měl svému spoluvězni říci, že „ještě neskončil s těmi bezvěrci“ a že je terorista, že je zde zavřený za terorismus.⁵⁶

S tím, jak se blížilo jeho propuštění, policisté z oddělení boje proti terorismu vyjadřovali obavy nad tím, co by jeho propuštění mohlo znamenat. Sepsali dopis, ve kterém popsali své obavy ohledně jeho propuštění a požádali guvernéra věznice, aby zvážil, zda existují nějaká další opatření, která by mohla být uložena, aby bylo Ammanovo propuštění oddáleno. Nakonec dodali, že tím by bylo zmírněno významné riziko, které by po propuštění představoval. Po osmi dnech (23. 1.) byl ale Amman i přes tuto žádost propuštěn. Po propuštění musel nosit na noze náramek, pomocí kterého byl sledován jeho pohyb, nesměl cestovat do velkých částí centrálního Londýna a měl zakázáno vycházení v určitých denních hodinách. Zároveň byl také sledován ozbrojenou policií v civilu.⁵⁷

Ammanovi byla také poskytnuta podpora od praktického a teologického mentora. Oba později u soudu vypověděli, že jim Amman řekl, že si nyní uvědomuje, že lidé, kteří ubližují jiným lidem prostřednictvím teroristických činů, odrazují ostatní od víry a způsobují nenávisť jsou špatní.⁵⁸ V době, kdy byl Amman ve vězení, a i když byl z vězení propuštěn, nebyl součástí žádného programu deradikalizace a to i přes to, že ho policie popsala jako jednoho z nejnebezpečnějších jedinců, které kdy vyšetřovali.⁵⁹

Identifikace problémů

Program Prevent

Program Prevent je jistě důležitým nástrojem pro práci s lidmi, kteří se aktivně angažovali v nějaké extremistické skupině nebo aktivitě, i s lidmi, kteří jsou více náchylní k tomu, aby propadli extremistické propagandě. Navzdory ale této důležitosti má program i velmi často zmiňovaná negativa a není vždy neomylný.

Jednou z často se objevujících kritik v novinových článcích a diskusích je ta, že strategie Prevent normalizuje a šíří islamofobii tím, že její domněnky a předsudky ji vpisují do běžného chodu společnosti.⁶⁰ Dlouhotrvající výzkum a analýza britské strategie Prevent také naznačují, že zakořenila protimuslimské zaujatosti a diskriminaci v rámci protiteroristických operací, což má za následek marginalizaci

⁵⁶ SANDFORD, Daniel. "Sudesh Amman: From troubled schoolboy to terrorist". *BBC*. 20. 8. 2021.

⁵⁷ ad 2.

⁵⁸ "Streatham terror attack: Sudesh Amman 'told mentor he had changed'". *BBC*. 4. 8. 2021b.

⁵⁹ "Streatham attack: 'Missed opportunity' to stop terrorist, inquest told". *BBC*. 5. 8. 2021a.

⁶⁰ CHIB, Eeshita. "The effectiveness of deradicalisation programmes". Observer Research Foundation. 10. 4. 2020.

muslimských komunit.⁶¹ Například tento program cílí i na lidi, kteří jsou (nebo by mohli být) nějakým způsobem napojeni na islamistický extremismus a představují jisté nebezpečí pro společnost. To ovlivňuje životy „neextrémních“ členů této komunity tím, že mohou být ostatními lidmi diskriminováni nebo naopak mohou být až příliš kontrolováni a sledováni. Muslimští studenti také autocenzurují své chování a stahují se z účasti na veřejném životě, aby se vyhnuli označení za extrémisty. Vedle autocenzury osobních nebo náboženských názorů to rovněž ovlivňuje jednotlivce, kteří vykazují znaky své muslimské identity, jako jsou ženy, které nosí hidžáb, džilbab, nikáb nebo burku.⁶²

Ale nejedná se pouze o občany hlásící se k muslimské víře, ale také o pouhé projevy čehokoli, co by mohlo být spojeno s islámským extremismem nebo terorismem. V jednom takovém případě byl teprve třináctiletý chlapec ve škole vyslýchán kvůli tomu, že řekl během hodiny, ve které probíhala diskuse o environmentálních aktivistech, slovo *ekoterorismus*. Poté byl vyslýchán dvěma ženami, které se ho ptaly, zda je napojený na organizaci ISIS. Když neshledaly nic špatného, chlapec byl propuštěn. Toto ale není jediný případ takového chování: osmiletý chlapec byl vyslýchán pracovníky Prevent poté, co si jeho učitelé spletli slogan na jeho tričku s propagandou ISIS; případ sedmnáctiletého chlapce, který měl na sobě odznak „Svobodná Palestina“; student předmětu Boj proti terorismu byl vyslýchán poté, co ho úředník zahlédl, jak čte učebnici s názvem *Studia terorismu*.⁶³

Nová ministryně vnitra Suella Bravermanová se snaží systém přepracovat a označila jeho reformu za prioritu na začátku svého funkčního období.⁶⁴ V jiných článcích je Prevent označován za nerealizovatelný bez špatně informovaných předpokladů, islamofobie a rasismu. V celé občanské společnosti je také popisován jako toxický, pochybný, mrazivý, chybně pojatý, šířící strach a nedůvěru a vybudovaný na základech islamofobie.⁶⁵

Bývalí extrémisté

Co se týče úspěšnosti, nebo možná lépe řečeno důslednosti tohoto programu, množství případů zmíněných v předchozí kapitole ukazují, že program Prevent není až tak kvalitním a úspěšným ve své práci. V několika případech útočníci pracovníkům Preventu lhali a jejich odpovědi na otázky zněly přesně tak, jak si to pracovníci programu přáli.

Ti, co nebyli součástí programu

Případ Salmana Abediho ukazuje, jak je tento systém nedostačující. Abedi byl již od roku 2014 znám MI5, především v souvislosti s teroristou Abdalroufem Abdallahem,

⁶¹ Rights and Security International's Submissions for the United Nations Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief's. Rights and Security International. No Date.

⁶² Rights and Security International's Submissions for the United Nations Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief's.

⁶³ GRIERSON, Jamie. "My son was terrified': how Prevent alienates UK Muslims". *The Guardian*. 27. 6. 2019.

⁶⁴ MURPHY, Neil. "UK Prevent programme 'not doing enough to counter extremism'". *NUK News*. 25. 8. 2022.

⁶⁵ BROOKS, Ellis. "What's wrong with Prevent?" *Quakers in Britain*. 21. 6. 2020.

s kterým si vyměnil až přes tisíc zpráv, a dokonce ho navštěvoval ve vězení. Už jen tyto aktivity měly v MI5 vyvolat určitou reakci, ať už v podobě rozsáhlejšího a detailnějšího vyšetřování a sledování Abediho nebo jeho navrhnutí do programu Prevent. V týdnech po útoku se také přišlo na to, že MI5 v měsících před útokem obdržela dvě zpravodajské informace, které byly vysoce relevantní pro plánovaný útok, ale byly v té době posouzeny jako související s neteroristickou kriminalitou.⁶⁶ Neexistuje ani žádný záznam o tom, že by MI5 tyto informace sdílela s policií.⁶⁷ Ačkoli v letech před útokem se MI5 i policii naskytlo několik příležitostí Abediho vyslechnou (např. po návratu z Libye v roce 2017) nebo se jeho případem začít více zabývat, jeho případ nebyl nikdy pořádně otevřen. A to i přes několik připomínek, které během let vznesli různí členové protiteroristické policie, MI5 i vězeňská stráž. Jednalo se tedy celkem o 18 promeškaných možností, kdy mohl být Abediho případ lépe prošetřen.⁶⁸ Kdyby byl jeho případ předán programu Prevent, mohl by Abedi od své teorie opustit a stát se zase řádným občanem. I neadekvátní sdílení informací zde mohlo hrát svou roli. Kdyby MI5 předala informace o Abedim pracovníkům Preventu, mohli se na jejich základě rozhodnout, zda Abediho do programu zařadit i bez předchozího doporučení bezpečnostních složek. Toto selhání vyvolává vážné otázky pro celý policejní a bezpečnostní systém, nejen pro MI5 samotnou. Mezi tyto otázky patří správná identifikace, stanovení priorit a prevence teroristů, což je stále integrovanější proces, který zahrnuje více agentur.⁶⁹

Ze zmíněných důvodů je jasné, že Abedi bez jakéhokoli zásahu ať už MI5, protiteroristické policie nebo programu Prevent představoval pro Británii velký problém a hrozbu.

Alarmující je i nečinnost orgánů v případě Sudeshe Ammana. Policisté v jeho případě měli přihlídnout k jeho bývalé činnosti a chování ve vězení a dávat větší důraz na požadavek, aby nebyl propuštěn předčasně. Jelikož byl policií označen za jednoho z nejnebezpečnějších jedinců v zemi, s extrémistickým smýšlením a pravděpodobností útoků, měl být zařazen do programu Prevent. Porotci ve slyšení tohoto případu také usoudili, že jeho útoku šlo zabránit v době, kdy byl Amman viděn, že si kupuje předměty použité v jeho falešném sebevražedném pásu.⁷⁰

Přestože byl Amman sledován ozbrojenými policisty v civilu a byla mu poskytnuta podpora mentorů, nikdo mu nezabránil udělat to, o čem již dříve psal ve svých zprávách přítelkyni a rodině a o čem mluvil ve vězení. Představoval tedy velkou hrozbu, ale nebyl nahlášen příslušným orgánům. V tomto případě selhal primárně posuzovací systém programu Prevent na odhalování možných hrozeb.

⁶⁶ TREWERN, Mat. "Manchester Arena Inquiry: 'Multiple chances' to prevent atrocity". *BBC*. 4. 4. 2022.

⁶⁷ De SIMONE, Daniel. "Manchester Arena Inquiry: Secret evidence reveals what MI5 knew about Salman Abedi". *BBC*. 15. 2. 2022.

⁶⁸ LYONS, Izzy and Robert MENDICK. "Twenty-two people were killed, many of them young children. This is the story of the Manchester Arena bombing and the litany of errors that allowed it to happen". *The Telegraph*. 14. 6. 2021.

⁶⁹ GRIERSON, Jamie. "Police and MI5 missed chances to prevent Manchester bombing, MPs find". *The Guardian*. 22. 11. 2018.

⁷⁰ WEAVER, Matthew. "Streatham attack could have been prevented, inquest jury concludes". *The Guardian*. 20. 8. 2021.

Ti, co byli součástí programu

Co je ale více znepokojující je to, že Prevent selhal i v případech, kdy již možní extrémisté byli jeho součástí a účastnili se různých programů. Prevent v těchto případech nebyl schopný zaručit to, že se tito lidé nevrátí zpět k extremistickému chování a nebudou dále představovat hrozbu.

V případě Hassana program zanedbal vážnost jeho případu. Důvodem pro přijetí do programu mělo již být jeho prohlášení v roce 2015 že byl připravován a cvičen k zabíjení skupinou Islámský stát. Jenže v té době Hassan žádnou pomoc nedostal. Po nějaké době sice pracovníci programu Prevent jeho případ uznali za vážný, stále se mu ale nedostalo osobního mentoringu od specialisty. Místo, aby se úředníci zaměřili na jeho minulost, zaměřili se na jeho akademický úspěch na Brooklands College v Surrey, kde byl považován za vzorného studenta, jako na významný ochranný faktor. Program Channel dokonce zvažoval uzavření jeho případu jen deset dní před útokem, protože se Hassan choval dobře a dělal pokroky. Přitom bylo zdokumentováno, že několikrát zmizel z domu svých pěstounů, trpěl depresí a posttraumatickou stresovou poruchou, sledoval propagandistická videa ISIS a poslouchal islamistické písně.⁷¹

Jednou z příležitostí k odhalení Hassanových plánů, kterou policisté měli, byly nákupy ingrediencí na výrobu bomby na e-shopu Amazon. Hassan byl sice v programu Prevent, nebyl ale sledován MI5.⁷² Kdyby byl Hassan sledován, mohlo toto odhalení zabránit jeho útoku. V programu Prevent došlo k systematickým chybám v boji proti teenagerovi, který byl na pokraji radikalizace. To také vedlo k případům, kdy pachatelé často předstírali pokrok svým poradcům.⁷³

I v případě Usmana Khana se program Prevent neprokázal jako úspěšný v jeho deradikalizaci. Khan byl propuštěn z vězení, aniž by bylo provedeno hodnocení rizik. Jako podnět pro vytvoření tohoto hodnocení mělo také sloužit Khanovo chování ve vězení, kdy napadl křesťanského vězně, který odmítl konvertovat k islámu; křičel „uřízni káfirovi hlavu“ uvnitř svého křídla a zavázal se, že se po propuštění vrátí ke svým starým způsobům atd.⁷⁴ Je možné, že kdyby tento krok nebyl vynechán, Khanovi úmysly by byly odhaleny, nebo by alespoň pokračoval v programu a bylo by mu zabráněno pokračovat ve své činnosti. I přes to, že byl Khanovi po propuštění omezen volný pohyb, nebylo mu zabráněno, aby bez dozoru cestoval do Londýna, kde následně ubodal dva lidi.

Zatímco byl Khan ve vězení součástí programu, rozhodl se pro strategii lhaní, aby ukázal, že dělá pokroky. Což bylo také potvrzeno zprávami vězeňské služby. Ale i přes tento údajný pokrok prohlídka jeho pokoje odhalila materiály včetně novinových výstřižků o Islámském státu. I po svém propuštění se zdálo, že Khan dělá pokroky – chtěl si zažádat o řidičský průkaz, najít práci, při schůzkách s probačním úředníkem nevykazoval žádné chování, které by naznačovalo, problémy s duševním

⁷¹ DEARDEN, Lizzie. “Anti-terror officials discussed closing Parsons Green attacker's case 10 days before Tube bombing”. *The Independent*. 18. 6. 2018.

⁷² GRIEVE, Dominic. „The 2017 Attacks: What needs to change?“ 2018.

⁷³ CHIB, Eeshita. “The effectiveness of deradicalisation programmes”. Observer Research Foundation. 10. 4. 2020.

⁷⁴ LYONS, Izzy; TURNER, Camilla and Claudia ROWAN. “Prevent is ‘failing’, say terror experts after murderer Ali Harbi Ali deceived officials”. *The Telegraph*. 11. 4. 2022.

zdravím. Jenže v předvečer útoku si koupil několik nožů, břitev, nůžky i voskové pásky na obočí. Detektiv hlavní inspektor, který vedl vyšetřování Scotland Yardu, k vyšetřování řekl, že stříhání vlasů a zastříhování vousů je běžným aktem přípravy na čistotu, který je součástí mučednického aktu v rámci extremistických islámských tradic.⁷⁵

Při vyšetřování se přišlo na to, že MI5 sice sdílela informaci, že existují obavy, že se Khan vrátí do „starých kolejí“, s policií a Khanovým probačním úředníkem, druhou část informace ale nikomu nesdělila – že by mohl naplánovat útok.⁷⁶ Kdyby tuto informaci sdíleli i s pořadatelem akce, nikdy by na ni nemusel být pozván a tím by bylo zabráněno smrti dvou mladých lektorů. MI5 odůvodnila konec jeho sledování tak, že má omezené zdroje a že nemůže všechny sledovat napořád.⁷⁷ Toto ukazuje, že nejen Preventu nedaří plnit své cíle, ale také MI5 či jiné bezpečnostní složky nemají na takovou práci dostatečné zdroje a nejsou ochotni sdílet klíčové informace o hrozbách, které extremisté mohou představovat, s dalšími orgány.

Závěr

Pokud mají být deradikalizační programy účinné, musí být kladen zvýšený důraz na porozumění radikalizujícímu se jedinci a prvotním příčinám, které ho vedou k násilnému extremismu. Nelze také předpokládat, že takovéto programy jedince dokáží z radikalismu „vyléčit“. Představa, že mohou být zkušenosti, přesvědčení a křivdy, které jedinec získal při své cestě k extremismu zvráceny a jedinec bude transformován zpět do svého předradikálního stavu je nereálná. Při hodnocení deradikalizačních programů je nutné postupovat opatrně. Často je za deradikalizaci považováno to, že jedinec celkově změní své vidění světa, nebo se vzdá svého náboženského přesvědčení. Reálně jde spíše o změnu způsobu, jakým se jedinec zapojuje do dění okolního světa a zda dokáže harmonicky existovat v rámci hranic zákona a společenských norem. Takovéto pojetí přitom nemusí být v souladu s představami politického vedení země.⁷⁸

Spojené království má s extremismem mnoho zkušeností, v poslední době se potýká především s jeho náboženským a pravicovým typem. V rámci boje proti teroristickým útokům byla vytvořena protiteroristická strategie CONTEST a jedním z jejích pilířů je i Prevent. Deradikalizace je však dlouhý proces, vyžadující velkou dávku individuálního přístupu a včasné rozpoznání. Navzdory tomu, že do Preventu je zapojeno velké množství institucí a pracovníků, v mnoha případech došlo k selhání a rizikové případy nebyly odhaleny, nebo správně komunikovány mezi jednotlivými institucemi a bezpečnostními složkami. Někteří se do příslušného programu nedostali kvůli jeho přeplněnosti nebo byly přehlíženy jasné signály, které ukazovaly radikalizaci daného jedince.

⁷⁵ ad 3.

⁷⁶ CASCANI, Dominic. “Could Fishmongers’ Hall attacker Usman Khan have been stopped?” *BBC*. 28. 5. 2021.

⁷⁷ LYONS, Izzy; TURNER, Camilla and Claudia ROWAN. “Prevent is ‘failing’, say terror experts after murderer Ali Harbi Ali deceived officials”. 2022.

⁷⁸ WEEKS, Douglas. “Lessons Learned from U.K. Efforts to Deradicalize Terror Offenders”. CTC Sentinel. 2021.

Všechny tyto události dokazují nedostatečnou efektivitu Preventu, jehož cílem je včasné zakročit a zachytit radikalizující se jedince, nebo deradikalizovat ty, kteří již na terorismu participovali. Obecně Prevent trpí celou řadou dalších nedostatků včetně špatné identifikace radikalizujících se jedinců. Někdy jsou naopak jeho reakce přehnané na základě nevýznamných signálů. Jsou také zaznamenány případy, kdy jedinci zvládli předstírat svoji deradikalizaci a obejít tak celý program. Podle některých odborníků je prostřednictvím Preventu šířen rasismus a islamofobie, v důsledku toho, jakým způsobem je nastavený. Výše popsané útoky ukazují, jak důležité je dbát na kontrolu i bývalých extremistů, jejichž případ byl uzavřen. Útoky ukazují podstatné nedostatky deradikalizačních programů a kontrolních mechanismů, které mají poskytnout včasné varování a následnou reakci v případě, že se daný jedinec opět radikalizuje. Pokud systém nezvládne opravdu důsledně kontrolovat rehabilitované extremisty, budou stále představovat potenciální bezpečnostní hrozbu. Může se jednat o plánování teroristických útoků, zapojení do bojových aktivit teroristických skupin a další šíření extremistické propagandy. Konkrétně u výše popsaných případů se jednalo o opakovaný útok nebo jeho plánování či šíření extremistické propagandy. Otázkou tedy je, do jaké míry jsou tyto problémy reformovatelné, nebo zda bude nutné vytvořit zcela nový systém, aby mohly být tyto nedostatky překonány.

Zdroje

- A New Approach? Deradicalization Programs and Counterterrorism. 2010. New York: International Peace Institute. Pdf dostupné z: https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/a_new_approach_epub.pdf [citováno 24. 3. 2023]
- BAISAGATOVAA, Diana B.; KEMELBEKOV, Saken T.; SMAGULOVAA, Diana A. and Aigul S. KOZHAMBERDIYEVA. "Correlation of concepts "extremism" and "terrorism" in countering the financing of terrorism and extremism". 11 (13): 5903-5915. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1115522.pdf>. [citováno 25. 3. 2023]
- BAKER, Sinéad; MARK Michelle and Sarah GRAY. "2 victims were killed and police fatally shot a man wearing a hoax explosive vest in a terrorist attack at London Bridge". Insider. 30.11.2019. <https://www.insider.com/london-bridge-closed-off-gunfire-reports-2019-11>. [citováno 10. 10. 2022]
- BrOOKS, Ellis. "What's wrong with Prevent?". Quakers in Britain. 21.6.2020. <https://www.quaker.org.uk/blog/what-s-wrong-with-prevent>. [citováno 16. 12. 2022]
- CASCIANI, Dominic. "Could Fishmongers' Hall attacker Usman Khan have been stopped?". BBC. 28. 5. 2021. <https://www.bbc.com/news/uk-57282068>. [citováno 15.11.2022]
- CLUBB, Gordon; O'CONNOR, Ryan. (2019). "Understanding the effectiveness and desirability of de-radicalisation: How de-radicalisation is framed in The Daily Mail". The British Journal of Politics and International Relations. 21(2) 349–366. [citováno 9. 10. 2022]
- CLUTTERBUCK, Lindsay. "Deradicalization Programs and Counterterrorism: A Perspective on the Challenges and Benefits". Middle East Institute. 10. 6. 2015. <https://www.mei.edu/publications/deradicalization-programs-and-counterterrorism-perspective-challenges-and-benefits>. [citováno 24. 3. 2023]

- CORCORAN, Kieran. "The Parsons Green Tube bomber has been found guilty of attempted murder". Insider. 16. 3. 2018.
<https://www.businessinsider.com/parsons-green-tube-bomber-ahmed-hassan-guilty-of-attempted-murder-2018-3>. [citováno 30. 10. 2022]
- Counter-Extremism Strategy. 2015. London: HM Government. Pdf dostupné z:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/470088/51859_Cm9148_Accessible.pdf [citováno 23. 3. 2023]
- De SIMONE, Daniel. "Manchester Arena Inquiry: Secret evidence reveals what MI5 knew about Salman Abedi". BBC. 15. 2. 2022. <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-60391622>. [citováno 30. 10. 2022]
- De SIMONE, Daniel. "Sudesh Amman: Who was the Streatham attacker?" BBC. 3. 2. 2020. <https://www.bbc.com/news/uk-51351885>. [citováno 25. 10. 2022]
- DEARDEN, Lizzie. "Anti-terror officials discussed closing Parsons Green attacker's case 10 days before Tube bombing". The Independent. 18. 6. 2018.
<https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/parsons-green-tube-bombing-close-station-london-underground-prevent-isis-a8404736.html>. [citováno 15. 11. 2022]
- DETTMER, Jamie. "Terror Attack Has Britons Questioning De-Radicalization Effort". VOA. 2. 12. 2019. https://www.voanews.com/a/europe_terror-attack-has-britons-questioning-de-radicalization-effort/6180324.html. [citováno 15. 12. 2022]
- EI-SAID, Hamed. „Deradicalization: Experiences in Europe and the Arab World“. The European Institute of the Mediterranean. No Date.
<https://www.iemed.org/publication/deradicalization-experiences-in-europe-and-the-arab-world/> [citováno 30. 3. 2023]
- European Crime Prevention Network. „Radicalization and Violence Extremism“. 2019.
https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/2010_Monitor%20Radicalisation_ENG_LR.pdf [citováno 15. 5. 2023]
- GARDHAM, Duncan. "Manchester Arena attack: Bomber Salman Abedi was 'badly behaved' and 'extremely rude' at school, headteacher tells inquiry". Sky News. 7. 12. 2021a. <https://news.sky.com/story/manchester-arena-attack-bomber-salman-abedi-was-badly-behaved-and-extremely-rude-at-school-headteacher-tells-inquiry-12488657>. [citováno 15. 10. 2022]
- GARDHAM, Duncan. "Manchester Arena inquiry: Bomber Salman Abedi had 'royal flush' of radicalising influences, inquiry hears". Sky News. 9. 12. 2021b. <https://news.sky.com/story/manchester-arena-inquiry-bomber-salman-abedi-had-royal-flush-of-radicalising-influences-inquiry-hears-12490961>. [citováno 15. 10. 2022]
- GARDHAM, Duncan. "Salman Abedi: Manchester Arena bomber 'talked about killing in a public space for years', inquiry hears". Sky News. 15. 2. 2022. <https://news.sky.com/story/salman-abedi-manchester-arena-bomber-talked-about-killing-in-a-public-space-for-years-inquiry-hears-12542945>. [citováno 15. 10. 2022]
- GREER, Steven. "Deradicalisation and the London Bridge attack". Counter Terror Business: Delivering key strategies to combat terrorism. 5. 12. 2019.

- <https://counterterrorbusiness.com/features/deradicalisation-and-london-bridge-attack>. [citováno 10. 10. 2022]
- GRIERSON, Jamie. "‘My son was terrified’: how Prevent alienates UK Muslims". The Guardian. 27.6.2019. <https://www.theguardian.com/uk-news/2019/jan/27/prevent-muslim-community-discrimination>. [citováno 1. 1. 2023]
- GRIERSON, Jamie. "Police and MI5 missed chances to prevent Manchester bombing, MPs find". The Guardian. 22. 11. 2018. <https://www.theguardian.com/uk-news/2018/nov/22/police-and-mi5-missed-chances-to-prevent-manchester-arena-bombing-mps-find>. [citováno 15. 10. 2022]
- GRIEVE, Dominic. „The 2017 Attacks: What needs to change?“. GovUK. 2018. ISBN: 978-1-5286-0861-9. Dostupné také z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/776162/HC1694_The2017Attacks_WhatNeedsToChange.pdf [citováno 1. 1. 2023]
- GRIFFITH, Janelle. "Manchester Arena bomber's brother guilty of killing 22 at Ariana Grande concert". NBC News. 17. 5. 2020. <https://www.nbcnews.com/news/world/manchester-arena-bomber-s-brother-guilty-killing-22-ariana-grande-n1161706>. [citováno 17. 10. 2022]
- HALLIDAY, Josh. "Police had intel on Manchester Arena bomber years before attack, inquiry told". The Guardian. 14. 2. 2022. <https://www.theguardian.com/uk-news/2022/feb/14/police-intel-manchester-arena-bomber-years-before-attack-inquiry-told-salman-abedi-text-messages>. [citováno 17. 10. 2022]
- HARRISON, Emma and Gaetan PORTAL. "Parsons Green attack: The Iraqi fantasist who wanted attention". BBC. 16. 5. 2018. <https://www.bbc.com/news/uk-43392551>. [citováno 1. 11. 2022]
- HM Government. CONTEST: "The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism". 2018. Pdf dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/716907/140618_CCS207_CCS0218929798-1_CONTEST_3.0_WEB.pdf [citováno 30. 9. 2022]
- HORGAN, John; ALTIER, Mary Beth; SHORTLAND, Neil & Max TAYLOR. (2017). "Walking away: the disengagement and de-radicalization of a violent right-wing extremist, Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression". 9(2), 63-77 [citováno 1. 10. 2022]
- CHERNEY, Adrian; PUTRA, Idhamsyah E.; PUTERA, Vici Sofianna; FAJAR, Erikha & Magrie, Muhammad FAISAL. "The push and pull of radicalization and extremist disengagement: The application of criminological theory to Indonesian and Australian cases of radicalization". Journal of Criminology. 30. 7. 2021. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/26338076211034893> [citováno 30. 3. 2023]
- CHIB, Eeshita. "The effectiveness of deradicalisation programmes". Observer Research Foundation. 10. 4. 2020. <https://www.orfonline.org/expert-speak/effectiveness-of-deradicalisation-programmes-64412/?amp> [citováno 1. 12. 2022]

- FINK, Chowdhury Naureen, and Ellie B. HEARNE. 2008. *Beyond Terrorism: Deradicalization and Disengagement from Violent Extremism*. New York: International Peace Institute. Pdf dostupné z: <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/beter.pdf> [citováno 23. 3. 2023]
- “Individuals referred to and supported through the Prevent Programme, England and Wales, April 2020 to March 2021”. GOV.UK. 18. 11. 2021. <https://www.gov.uk/government/statistics/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-april-2020-to-march-2021/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-england-and-wales-april-2020-to-march-2021>. [citováno 16. 12. 2022]
- KOEHLER, Daniel. “Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism”. London. Routledge, Taylor & Francis Group. 2017. [citováno 30. 3. 2023]
- LYONS, Izzy and Robert MENDICK. “Twenty-two people were killed, many of them young children. This is the story of the Manchester Arena bombing and the litany of errors that allowed it to happen”. *The Telegraph*. 14. 6. 2021. <https://www.telegraph.co.uk/news/manchester-arena-bombing-inquiry-victims-salman-abedi-video/>. [citováno 20. 10. 2022]
- LYONS, Izzy; TURNER Camilla and Claudia ROWAN. “Prevent is ‘failing’, say terror experts after murderer Ali Harbi Ali deceived officials”. *The Telegraph*. 11. 4. 2022. <https://www.telegraph.co.uk/news/2022/04/11/prevent-failing-say-terror-experts-murderer-ali-harbi-ali-deceived/>. [citováno 17. 12. 2022]
- LYONS, Izzy; MENDICK, Robert; RAYNER, Gordon and Martin EVANS. “Usman Khan: The 40 missed warning signs on Fishmongers’ Hall attacker”. *The Telegraph*. 28. 5. 2021. <https://www.telegraph.co.uk/news/2021/05/28/40-warning-signs-missed-police-security-services-fishmongers/>. [citováno 28. 12. 2022]
- “Manchester Arena bombed during Ariana Grande concert”. *History*. 18. 5. 2018. <https://www.history.com/this-day-in-history/manchester-arena-bombed-during-ariana-grande-concert>. [citováno 20. 10. 2022]
- MURPHY, Neil. “UK Prevent programme 'not doing enough to counter extremism’”. *NUK News*. 25. 8. 2022. https://www.thenationalnews.com/world/uk-news/2022/09/25/uk-prevent-programme-not-doing-enough-to-counter-extremism/?utm_source=paid+google&utm_medium=paidsearch&utm_campaign=us+uk+always+on&utm_term=&gclid=Cj0KCQiA37KbBhDgARIsAlzce14VSJsD8TZcUYrYTPrCFztJjdioFnAx7URHiOai0KL9e3YeAiwGwYcaAnh-EALw_wcB. [citováno 2. 1. 2023]
- NEUMANN, Peter R. “The Trouble with Radicalization.” *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* 89, no. 4 (2013): 873–93. <http://www.jstor.org/stable/23479398>. [citováno 23. 3. 2023]
- “Official Statistics: Individuals referred to and supported through the Prevent Programme, England and Wales, April 2020 to March 2021”. GOV.UK. 18. 11. 2021. [https://www.gov.uk/government/statistics/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-april-2020-to-march-2021/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-england-and-wales-april-2020-to-march-](https://www.gov.uk/government/statistics/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-april-2020-to-march-2021/individuals-referred-to-and-supported-through-the-prevent-programme-england-and-wales-april-2020-to-march-2021)

- 2021?fbclid=IwAR22DxJn3b5J3rJerInI2J0WpeB1DTkp0CM31-KNvFF3llwuk_zD267BHic [citováno 1. 1. 2023]
- “Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, and stop and search, Great Britain, quarterly update to June 2022”. GOV.UK. 26. 9. 2022.
<https://www.gov.uk/government/statistics/operation-of-police-powers-under-the-terrorism-act-2000-quarterly-update-to-june-2022/operation-of-police-powers-under-the-terrorism-act-2000-and-subsequent-legislation-arrests-outcomes-and-stop-and-search-great-britain-quarterly-u>. [citováno 6. 10. 2022]
- “Parsons Green attack: Iraqi teenager convicted over Tube bomb”. BBC. 6. 3. 2018.
<https://www.bbc.com/news/uk-43431303>. [citováno 3. 11. 2022]
- Prevent duty guidance. 2015. Great Britain: HM Government. Pdf dostupné z: https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2015/9780111133309/pdfs/ukdsiod_9780111133309_en.pdf [citováno 3. 10. 2022]
- PRICE, Rob. “Here's every way the London Tube bomber tried to cover his tracks - and failed”. Business Insider. 17. 3. 2018.
<https://www.businessinsider.in/politics/heres-every-way-the-london-tube-bomber-tried-to-cover-his-tracks-and-failed/articleshow/63339685.cms>. [citováno 24. 11. 2022]
- Rights and Security International's Submissions for the United Nations Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief's. No Date. Rights and Security International. Pdf dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Religion/Islamophobia-AntiMuslim/Civil%20Society%20or%20Individuals/RightsandSecurityInternational.pdf> [citováno 6. 10. 2022]
- “Salman Abedi”. Counter Extremism Project. No Date.
<https://www.counterextremism.com/extremists/salman-abedi>. [citováno 20. 10. 2022]
- SANDFORD, Daniel. “Sudesh Amman: From troubled schoolboy to terrorist”. BBC. 20. 8. 2021. <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-58233560>. [citováno 15. 10. 2022]
- “Shahada (Shahadah) – A Profession of Faith”. Islamic Relief. No Date.
<https://www.islamic-relief.org.uk/islamic-resources/5-pillars-of-islam/shahada/>. [citováno 6. 10. 2022]
- SILVA, Derek M. D. 2018. "Radicalisation: The Journey of a Concept Revisited." *Race & Class* 59(4): forthcoming.[citováno 23. 2. 2023]
- “Streatham attack: 'Missed opportunity' to stop terrorist, inquest told”. BBC. 5. 8. 2021a. <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-58097955>. [citováno 30. 11. 2022]
- “Streatham attacker had been released from jail”. BBC. 2. 2. 2020.
<https://www.bbc.com/news/uk-england-london-51349664>. [citováno 8. 11. 2022]
- “Streatham terror attack: Sudesh Amman 'told mentor he had changed’”. BBC. 4. 8. 2021b. <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-58090651>. [citováno 8. 11. 2022]

- Tackling extremism in the UK: Report from the Prime Minister's Task Force on Tackling Radicalisation and Extremism. 2013. London: HM Government. Pdf dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/tackling-extremism-in-the-uk-report-by-the-extremism-taskforce> [citováno 23. 3. 2023]
- "Terrorism". The Crown Prosecution Service. No Date. <https://www.cps.gov.uk/crime-info/terrorism>. [citováno 23. 3. 2023]
- The 2017 Attacks: What needs to change?: Westminster, Manchester Arena, London Bridge, Finsbury Park, Parsons Green. No Date. Intelligence and Security Committee of Parliament. Pdf dostupné z: https://isc.independent.gov.uk/wp-content/uploads/2021/01/20181122_ISC_2017_Attacks_Report_Press_Notice.pdf [citováno 6. 12. 2022]
- TREWERN, Mat. "Manchester Arena Inquiry: 'Multiple chances' to prevent atrocity". BBC. 4.4.2022. <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-60739662>. [citováno 26. 11. 2022]
- "Violent extremism and radicalisation". Bristol City Council. No Date. <https://www.bristol.gov.uk/residents/crime-and-emergencies/violent-extremism-and-radicalisation>. [citováno 23. 3. 2023]
- WALKENHORST, Dennis; BAAKEN, Till; RUF, Maximilian; LEAMAN, Michèle; HANDLE, Julia; KORN, Judy. „Rehabilitation Manual“. Radicalisation Awareness Network. 2020. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/publications/rehabilitation-manual-rehabilitation-radicalised-and-terrorist-offenders-first-line-practitioners_en [citováno 26. 3. 2023]
- WEAVER, Matthew. "Streatham attack could have been prevented, inquest jury concludes". The Guardian. 20. 8. 2021. <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/aug/20/sudesh-amman-streatham-attack-could-have-been-prevented-inquest-jury-concludes>. [citováno 30. 11. 2022]
- WEEKS, Douglas. "Lessons Learned from U.K. Efforts to Deradicalize Terror Offenders". CTC Sentinel. 14(3). 2021. <https://ctc.westpoint.edu/lessons-learned-from-u-k-efforts-to-deradicalize-terror-offenders/> [citováno 17. 12. 2022]

My name is **Karolína Kobrová (*2000)**, and I am currently studying the first year of a master's degree in Security with strategic studies at Masaryk University. I received my bachelor's degree at the beginning of 2022. I already have several years of experience in administration.

My name is **Petr Hošek (*1997)** and currently I am a student in the master's program in security studies at Faculty of Social Studies at Masaryk University. My bachelor programme was combination of security studies and political science.